

SANTRAUKA VISUOMENEI

FINANSINIS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

2014–2021 m. Programos įgyvendinimui skirta 2,8 mlrd. Eur, iš kurių ES lėšos sudaro beveik 2,1 mlrd. Eur, EURI lėšos 139,9 mln. Eur. 2014–2021 m. pagal Programą patvirtintos paramos suma siekė 2 128 mln. Eur ir sudarė 76 proc. visų Programos įgyvendinimui skirtų lėšų. Daugiausiai paramos lėšų buvo patvirtinta pagal 2A ir 6B tikslines sritis, taip pat pagal prie ketvirtojo prioriteto prisidedančias tikslines sritis. 2014–2021 m. pagal Programą išmokėtos paramos suma siekė 1 852 mln. Eur, t. y. 66 proc. Programai skirtų lėšų, iš kurių ES dalis sudarė 1 443 mln. Eur. 2014–2021 m. pagal Programą Europos Komisijai buvo deklaruota 1 646,8 mln. Eur paramos lėšų, t. y. 59 proc. Programai skirtų lėšų, iš kurių ES dalis sudarė 1 351 mln. Eur.

Didžiausia išmokėtos paramos dalis pagal tikslinę sritį, lyginant su skirta parama, buvo pagal 6C tikslinę sritį – 100 proc. Pagal 4 prioritetą 2014–2021 m. išmokėtos paramos dalis, lyginant su skirta visam laikotarpiui, siekė 81 proc. Vertinant bendrą pažangą, būtina įvertinti tai, kad 2021 m. atsižvelgiant į 2020-12-23 patvirtintą Pereinamojo laikotarpio reglamentą (ES) 2020/2220, Programos įgyvendinimas pratęstas dvejais metais – iki 2022 m. ir atitinkamai Programai reikšmingai padidintas skiriamas finansavimas – papildomai buvo skirta 434,2 mln. Eur EŽŪFKP, 139,9 mln. Eur EURI ir 98,23 mln. Eur nacionalinio finansavimo lėšų.

PROGRAMOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMAS

2014–2021 m. buvo įgyvendinami visi šeši Programos prioritetai ir visos jų tikslinės sritys t. y. pagal juos buvo renkamos paraiškos, patvirtinamos, išmokamos ir Europos Komisijai deklaruojamos paramos lėšos.

1 prioritetas. Žinių perdavimo ir inovacijų žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinimas

2014–2021 m. parama buvo patvirtinta ir išmokėta pagal visas tris prie 1 prioriteto prisidedančias priemones. 1 prioritetui patvirtinta lėšų suma siekė 35,4 mln. Eur (52 proc. šiam prioritetui skirto finansavimo), išmokėta parama siekė 26,3 mln. Eur (39 proc. prioritetui skirto finansavimo), o EK deklaruota paramos suma siekė beveik 22,4 mln. Eur (33 proc. prioritetui skirto finansavimo).

Iki 2021 m. pabaigos buvo užbaigta 15 projektų (dar 14 įgyvendinama), susijusių su profesiniu mokymu. Šiuose projektuose iš viso dalyvavo 24 081 mokymų dalyvis. Taip pat buvo užbaigti 28 projektai (dar 30 įgyvendinami), kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos. Pagal M02 priemonę teikiamoms konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 7 969 paramos gavėjai, kurių didžioji dalis buvo konsultuojami agrarinės aplinkosaugos srities klausimais, t. y. konsultacijomis, prisidedančiomis prie 4 prioriteto įgyvendinimo. 2014–2021 m. duomenimis, buvo įgyvendinami 26 projektai, kuriais remiamos Europos inovacijų partnerystės (toliau – EIP) veiklos grupės ir jų veikla, iš jų 13 projektų yra užbaigti. Be to, 2014–2021 m. įgyvendinti 79 kiti bendradarbiavimo projektai.

2 prioritetas. Žemės ūkio konkurencingumas ir tvarus miškų valdymas

2014–2021 m. pagal antrąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 758,1 mln. Eur (69 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), išmokėtų lėšų suma siekė 649,9 mln. Eur (59 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), EK deklaruotos paramos suma siekė 582,4 mln. Eur (53 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo).

2014–2021 m. iš viso buvo paremtos 4 342 žemės ūkio valdos, įgyvendinusios investicijų į ūkių restruktūrizavimą ir modernizavimą projektus. Taip pat buvo paremti 1 077 jaunųjų ūkininkų įsikūrimo

projektai bei 5 125 smulkūs ūkiai, siekiant jiems sudaryti sąlygas aktyviau dalyvauti rinkoje. Be to, buvo vykdomos investicijos į su žemės ūkiu ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą. Šioje srityje buvo įgyvendinti 247 projektai, kuriems išmokėta ir EK deklaruota 71 mln. Eur. Taip pat buvo įgyvendinta 18 projektų, skirtų miškų infrastruktūrai gerinti, o jiems išmokėtos paramos suma siekė 1,4 mln. Eur. Pagal antrąjį prioritetą parama taip pat buvo skirta ir miško kirtimo, apvalios medienos ir medienos biokuro ruošos technologijų diegimui, jaunuolynų ir krūmynų pertvarkymui. Šioje srityje iki 2021 m. pabaigos buvo įgyvendinti 123 projektai, kuriems išmokėtų lėšų suma sudarė 8,5 mln. Eur.

Reaguojant į didelį finansavimo poreikį ir dėl COVID-19 pandemijos pasikeitusią ekonominę situaciją 2020 m. buvo priimtas sprendimas sukurti PRP finansinę priemonę, skirtą finansuoti paskolas, kuriomis siekiama 4.1 priemonės tikslų. Per nuo 2021 m. gegužės 3 d. iki birželio 30 d. vykusį paraiškų surinkimą pagal KPP 4.1 priemonės veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ NMA buvo pateiktos 138 paraiškos, kurių prašoma paramos suma siekė beveik 16,4 mln. Eur lengvatiniams paskoloms ir beveik 17,1 mln. Eur investicinei paramai. Finansų tarpininko vertinimui iki 2021 m. gruodžio 31 d. buvo pateiktos 6 galutinių naudos gavėjų paraiškos lengvatiniams paskoloms pagal PRP finansinę priemonę gauti. Bendra iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos pateiktų ŽŪPGF įvertintų 5 paraiškų suma – 273,9 tūkst. Eur, vidutinė prašomos paskolos suma – 54,8 tūkst. Eur.

3 prioritetas. Maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimas

2014–2021 m. pagal trečiąjį prioritetą visų patvirtintų lėšų suma siekė 96,6 mln. Eur (59 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), išmokėtų lėšų suma siekė 67,5 (41 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), EK deklaruotos paramos suma siekė 67,1 mln. Eur (41 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo).

2014–2021 m. įgyvendinant 3A tikslinę sritį buvo įgyvendinti 95 projektai, kuriems skirta parama investicijoms į žemės ūkio valdas bei investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą. Paramos lėšos taip pat buvo išmokėtos 333 žemės ūkio vadoms už dalyvavimą kokybės sistemose, trumposiose tiekimo grandinėse ir gamintojų organizacijose: pagal M03 priemonę parama išmokėta 162 ūkio valdoms pagal tęstinius 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus ir 101 valdai pagal naujas 2014–2020 m. KPP paraiškas, 15 ūkio valdų pagal 16.4 veiklos sritį ir 55 valdoms dalyvaujančioms remiamose gamintojų grupėse. Įgyvendinant 3B tikslinę sritį, skirtą paskatinti žemės ūkio valdų dalyvavimą rizikos valdymo sistemose, išmokėta ir EK deklaruota beveik 12,1 mln. Eur paramos, kurią gavo 1 422 ūkiai.

4 prioritetas. Aplinkosauga – biologinė įvairovė, vandens ir dirvožemio

Siekiant 4 prioriteto tikslų, yra įgyvendinamos 3 horizontalaus pobūdžio priemonės (M01, M02 ir M16), 2 investicinės (M04 ir M08) bei 5 kompensacinio pobūdžio plotinės priemonės (M10, M11, M12, M13 ir M15). 2014–2021 m. paramos lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos pagal visas prie 4-ojo prioriteto prisidedančias priemones. 2014–2021 m. patvirtinta lėšų suma siekė beveik 746 mln. Eur (82 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), išmokėtos paramos suma siekė 731,7 mln. Eur (81 proc. šio prioriteto įgyvendinimui skirto finansavimo), EK deklaruotos paramos suma siekė 664,5 mln. Eur (73 proc. visos prioritetui skirtos lėšų sumos). Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra aukštas. 2021 m. buvo paremtas 53 561 ha žemės ūkio paskirties plotas ir 22 175 ha miško paskirties plotas, kuriuose vykdomos su biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga susijusios valdymo sutartys. Siekiant vandentvarkos gerinimo 2021 m. buvo paremtas 7 120 ha plotas. 2021 m. taip pat paremtas 184 494 ha žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos veiklos, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimo ir dirvožemio erozijos prevencija. Šie plotai daugiausia apėmė žemės ūkio veiklą „Natura 2000“ vietovėse, ekologinį ūkininkavimą, taip pat ūkininkavimą pagal aukštesnius nei privaloma aplinkosauginius reikalavimus, prisiimtus pagal M10 „Agrarinės aplinkosaugos“ priemonės veiklas. Kalbant apie miško plotus, pastarieji buvo remiami pagal M8 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ priemonę.

5 prioritetas. Efektyvus išteklių naudojimas

2014–2021 m. pagal penktąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 73,5 mln. Eur (58 proc. šiam prioritetui skirto finansavimo), išmokėtos ir EK deklaruotos paramos suma siekė beveik 58,2 mln. Eur (48 proc. šiam prioritetui skirto finansavimo). 2014–2021 m. parama buvo išmokėta pagal visas tris tikslines sritis. 2021 m. buvo įgyvendintas vienas projektas, prisidedantis prie 5C tikslinės srities „Parama biodujų gamybai“ tikslo (dėl dar keturių projektų įgyvendinimo buvo pasirašytos sutartys). Taip pat 2021 m. buvo paremta 2 731 paraiška, pagal kurią įgyvendinti veiksmai, prisidedantys prie žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimo. Be to, 721 valda gavo paramą miško įveisimui, taip siekiant prisidėti prie anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos miškininkystėje. Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimu susijusios valdymo sutartys, siekė 42 922,3 ha, o žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su anglies sekvestracija ir išsaugojimu susijusios valdymo sutartys, siekė 62 288,7 ha.

6 prioritetas. Ekonominės plėtros ir socialinės įtraukties skatinimas

2014–2021 m. pagal šeštąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 318,7 mln. Eur (89 proc. šiam prioritetui skirto finansavimo), išmokėtos paramos suma siekė 219,8 mln. Eur (61 proc. šiam prioritetui skirto finansavimo), EK deklaruotos paramos suma siekė beveik 171,5 mln. (48 proc. visos prioritetui skirtos paramos).

2014–2021 m. paramos lėšos buvo išmokėtos visoms tikslinėms sritims. Iki 2021 m. pab. buvo įgyvendinti 1 074 projektai, skirti ne žemės ūkio veiklos verslo plėtojimui kaime. Taip pat įgyvendinti 7 526 projektai, kuriais gerinamos paslaugos ir infrastruktūra kaimo vietovėse bei įgyvendinamas 31 projektas (iš kurių 30 jau užbaigti), kuriuo remiamos investicijos į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį. 2021 m. pabaigoje gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius siekė 305 190 asmenų (arba 29 proc. visų kaimo gyventojų).

2021 m. buvo įgyvendinamos 49 vietos plėtros strategijos (46 kaimo vietovių ir 3 dvisektorės, finansuojamos iš EŽŪFKP ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo). Gyventojų skaičius, tenkantis VVG, siekia 1 075 726 asmenis ir apima visus Lietuvos kaimo vietovėse gyvenančius žmones. Per 2014–2021 m. įgyvendinant M19 priemone buvo sukurtos 848 darbo vietos.

VERTINIMO PLANO ĮGYVENDINIMO PAŽANGA

2021 m. pradėtos (sutartys dar nebuvo pasirašytos) viešųjų pirkimų procedūros dėl šių tyrimų, vertinimų atlikimo:

- Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos įgyvendinimo 2014–2021 ir 2014–2022 metais vertinimas;
- Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos M10 priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ efektyvumo vertinimas.

2021 m. pasirašytos sutartys dėl šių tyrimų, vertinimų atlikimo:

- Lietuvos bendrosios žemės ūkio politikos po 2020 m. strateginio plano ex-ante vertinimo ir finansinių priemonių išankstinio vertinimo paslaugos (su ūkio subjektų grupe, sudaryta iš UAB „ESTEP Vilnius“ ir VšĮ „Aplinkos apsaugos politikos centras“);
- Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įtaka socialinės įtraukties skatinimui, skurdo mažinimui ir ekonominei plėtrai kaimo vietovėse (Programos 6-ojo prioriteto vertinimas) (su UAB „Smart Continent LT“);
- Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonių įtaka didinant ūkių gyvybingumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą ir skatinant inovacines ūkių technologijas (Programos 2-ojo prioriteto vertinimas) (su UAB „BGI Consulting“).

Priimtos atliktų tyrimų, vertinimų (ar jų dalių) ataskaitos:

- Tyrimo „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įtaka ekologiniam ūkininkavimui“ ataskaita;
- Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos įgyvendinimo 2014–2020 metais vertinimo ataskaita;
 - Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „LEADER programa“ įtakos skatinant socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę kaimo plėtrą 2014–2019 m. vertinimo ataskaita;
 - Tyrimo „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įtaka socialinės įtraukties skatinimui, skurdo mažinimui ir ekonominei plėtrai kaimo vietovėse“ (Programos 6-ojo prioriteto vertinimo) ataskaita;
 - Tyrimo „Biologinės įvairovės poveikio rodiklio „Paukščių populiacija žemės ūkio naudmenose“ 2020–2022 metais nustatymas ir biologinės įvairovės kaitos vertinimas“ II tarpinė ataskaita.

VEIKSMAI, SIEKIANT UŽTIKRINTI PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO VEIKSMINGUMĄ

2021 m. buvo priimtas vienas programos pakeitimas, kuris EK buvo patvirtintas 2021 m. lapkričio 10 d. sprendimu Nr. C(2021)8219. Pakeitimas daugiausiai susijęs su 2020-12-23 patvirtintu Pereinamojo laikotarpio reglamentu, kuriuo pratęsiamas Programos įgyvendinimas ir Lietuvai dviejų metų pereinamajam laikotarpiui (2021–2022 m.) numatyta skirti beveik 672,4 mln. Eur (434,2 mln. Eur iš Strateginio plano 2021–2027 m. finansinio voko EŽŪFKP dalies (viso beveik 532,5 mln. Eur su nacionaline lėšų dalimi) ir 139,9 mln. Eur EURI lėšų). Atitinkamai buvo keičiami finansavimo ir rodiklių planai; papildyti priemonių M04 ir M05 aprašymai įtraukiant papildomas tinkamas finansuoti išlaidas, nustatant didžiausias galimas paramos sumas projektams; taip pat buvo tikslinamos priemonių M06 ir M07 veiklos sričių tinkamumo finansuoti sąlygos, priemonių M10 ir M11 įsipareigojimų trukmė bei atlikti kitų priemonių pakeitimai.

Siekiant spręsti ir kontroliuoti problemas, iškilusias priemonių įgyvendinimo metu, 2021 m. buvo atlikti beveik visų priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai. Programos veiksmingumo tobulinimo taip pat buvo siekiama, organizuojant Stebėsenos komiteto posėdžius.

2021 metais surengti 4 Stebėsenos komiteto posėdžiai. Stebėsenos komiteto posėdžių metu buvo aptarti siūlomi Programos pakeitimai įtraukiant naujas priemones, patvirtinti finansinio plano pakeitimai, apsvarstyti ir priimti tam tikri priemonių pakeitimai, susiję su paraiškų atrankos kriterijais, tinkamomis finansuoti išlaidomis ir kt.

VEIKSMAI, VYKDANT TECHNINĖS PAGALBOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS

2014–2021 m. parama Techninei pagalbai teikiama, įgyvendinant tris veiklos sritis: 1) Programos įgyvendinimas (toliau – pirmoji veiklos sritis); 2) Programos informavimas ir viešinimas (toliau – antroji veiklos sritis); 3) Lietuvos kaimo tinklas (toliau – trečioji veiklos sritis).

Techninei pagalbai skirtos paramos lėšos siekia kiek daugiau nei 84,2 mln. Eur. 2021 m. šiai priemonei iš Pereinamojo laikotarpio lėšų papildomai skirta kiek daugiau nei 5,9 mln. Eur. 2014-2021 m. įgyvendinama 60 projektų, iš kurių 6 projektai yra tęstiniai. Visiems šiems projektams 2014–2021 m. išmokėta beveik 64 mln. Eur (76 proc. visų techninei pagalbai skirtų lėšų), o išmokėta ir EK deklaruota beveik 44,9 mln. (53 proc. visų techninei pagalbai skirtų lėšų).

Pagal pirmąją veiklos sritį įgyvendinami 3 tęstiniai projektai (visų trijų galimų paramos gavėjų – ŽŪM, NMA ir ŽŪIKVC). Šiais projektais užtikrinamas sklandus Programos įgyvendinimas, iš projektų lėšų samdomi darbuotojai kiekvienai iš institucijų priskirtų funkcijų, susijusių su Programos įgyvendinimu, vykdymui. Pagal antrąją veiklos sritį įgyvendinami 2 tęstiniai projektai (abiejų galimų paramos gavėjų – ŽŪM ir NMA).

Įgyvendinant šiuos projektus buvo organizuojamas informacijos apie Programą viešinimas, pasitelkiant pagrindines žiniasklaidos priemones. Pagal trečiąją veiklos sritį 1 tęstinį projektą įgyvendina Lietuvos kaimo tinklo sekretoriatas. Likę 54 projektai įgyvendinami LKT narių. LKT nariai įgyvendina dviejų tipų projektus: projektus, kurie skirti renginių komunikacijos priemonėms įgyvendinti ir projektus, kurie skirti elektroninėms komunikacijos priemonėms įgyvendinti. LKT Sekretoriatas įgyvendindamas veiksmų planą 2021 organizavo renginius (8 renginiai, 6 iš jų buvo teminiai „LKT dirbtuvių“ formato renginiai), periodiškai dalyvavo EKPT organizuose susitikimuose, kuriuose pristatė savo šalies naujoves, dalinosi gerosios praktikos patirtimi taip pat dalyvavo ir *Baltic-Nordic* kaimo tinklų sekretoriatų atstovų virtualiuose susitikimuose, išleido 11 periodinių naujienlaiškių „LKT žinios“ bei vykdė kitas veiklas.